DNES Vedoucí redakce: Petr Škarda
Regionální obchodní manažer: Martin Uttner
Inzerce: 516 202 311

Česká 19, Brno
tel.: 516 202 111, redbrn@mfdnes.cz
Předplatné a distribuce: 225 555 522
predplatne@mafra.cz

Brno a jižní Morava

Brněnský genealog Gád Vojkůvka popisuje, jak se sestavují rodokmeny a co v nich lze nalézt

Předky si můžete najít i z obýváku

Milada Prokopová
redaktorka MF DNES

Televizní seriál Tajemství rodu, kdy po předcích pátraly slavné osobnosti, se stal diváckým hitem a odstartoval vlnu zájmu o rodokmeny. Podle brněnského genealoga Gáda Vojkůvky je to ale i snaha odpovědět na otázku, co jsme zdědili, a cenné svědectví, jak se dřív žilo. Na sobotní genealogické konferenci v Moravském zemském archivu v Brně přednášel o tom, jak si mohou lidé vytvořit kroniku rodu. „V první řadě je třeba začít hned a vyptávat se. Včera jsem byl v mateřské školce a dnes jsem důchodce, už nevyzpovídám maminku nebo babičku," doporučuje Vojkůvka, který má genealogii jako koníček. Se sestavováním rodokmenu začal před čtyřmi desítkami let a stále není u konce.

Kde jste přišel k tak zajímavému jménu?
Gád je z hebrejštiny a znamená to štěstí. Maminka milovala severské spisovatele a chtěla, abych se jmenoval Dag, ale tatínek nesouhlasil. Nakonec našli v biblickém slovníku obrácené jméno Gád. Byl sedmým synem Jákobovým a sám měl 7 synů a já se narodil 7. 7., tak bylo rozhodnuto. A strýček, který byl opatem rajhradského kláštera, jim tehdy napsal, že vybrali pěkné starozákonní jméno, ale že žádný svatý toho jména v kalendáři není, a tak nezbude, než abych se svatým stal sám. Naštěstí mi ale dali ještě jedno jméno - Michael, takže svátek přece jen mám.

A jméno Vojkůvka také není zrovna časté.
Všichni Vojkůvkové pocházejí z oblasti Horní Bečvy a Rožnova. Oficiální prameny píší, že snad přišli z Vojkovic, ale v naší rodině se traduje, že náš prapředek byl kovář a před nějakou bitvou stačil okovat všechny potřebné koně pro vojáky. Takže příjmení je spojené s vojem, nebo s tím, že byl vojenským kovářem.

Jak dlouho už se nořítе do historie předků?
Je mi dvaasedmdesát a začal jsem někdy ve dvaatřiceti, když se mi narodilo první dítě. Tehdy jsem začal kreslit hlavní rodokmen, do kterého dopisuji nová a nová jména. Kdybych to doplnil všechno, budu tam mít 2 048 jmen v půlkruhu jen k otcovu rodu. Pracuji i na druhé, manželčině půlce. Podklady už shromážděné mám. Jen je potřebuji uvést do nějaké přehledné podoby.

Myslela jsem, že rodokmeny se kreslí jen jako strom - buď od nejstaršího předka k současníkovi, nebo opačně - od nejmladšího k nejstaršímu. Ale co ten kruh?
Původně to měl být ubrus na kulatý stůl. Formu ale mohou mít různou. Tou další je třeba rodinné album, kam můžete kromě listů se jmény a daty narození vkládat i různé fotky, další je třeba listina s rozvětvenými políčky se jmény a daty. Ta může odkazovat na další doplňky.

Rodokmenový boom určitě ovlivnil i televizní seriál Tajemství rodu. Co další důvody?
Je jich víc. Myslím, že je to forma boje proti odcizení v dnešní uspěchané době. Lidé se chtějí propojit se svými předky a vrátit se ke kořenům. Ne náhodou vznikla první genealogická společnost v Americe po roce 1890, protože tam jsou prakticky všichni přistěhovalci a hledají, odkud přišli. Díky genetice přicházíme na to, že předkové jsou součástí nás, že jsme po nich zdědili určité vlastnosti a dispozice. V minulosti se dají najít odpovědi na řadu otázek současnosti a také získat úctu k tomu, co naši předkové udělali, a vyslat signál těm, co přijdou po nás.

Může mít genealogie význam pro praktický život?
Můžete najít své příbuzné a jejich příběhy. Stalo se mi třeba, že se na mě obrátili lidé z Ameriky, kteří našli ve svém rodě Vojkůvkovy a chtěli vědět, jestli jim mohu pomoci. I já teď hledám své příbuzné v Americe. Odstěhovala se tam před více než sto lety sestra mé babičky Anna Dohnalová-Hořejšová a je to story na film. Ucházel se tady o ni muž o 15 let starší, kterého nechtěla. Tak dlouho ji uháněl, že prodala domek po rodičích, koupila lístek na loď a v roce 1913 odplula do Ameriky. Když tam přijela, zeptali se jí: Máte potvrzení, že se o vás tady někdo postará? Nemám. Umíte anglicky? Neumím. Tak vás příští lodí pošleme zpět a budete to splácet. To jí řekli a strčili ji do karantény. Byla zdrcená a brečela, když ji někdo vzal kolem ramen: Tak, Aničko, neplač a pojď. A byl to ten muž, co ji uháněl.

Fascinující příběhy Genealog Gád Vojkůvka objevil při sestavování rodokmenu svého rodu příběhy, ze kterých by se dal natočit film. Zatím se dostal do doby vlády Rudolfa II. Foto: Marie Stránská, MAFRA

Kde se tam vzal?
Zjistil, kam se chystá, jel tam napřed a všechno zařídil. Vzali se a měli šťastné manželství. On zemřel v roce 1959, ona nás ještě v 70. letech minulého století navštívila tady na Moravě a nakonec se dožila 102 let. Zajímavé jsou i její vzpomínky. Jako školačka proplétala thonetové židle. Za týden si vydělala čtyři koruny, v Americe dostala čtyři dolary za jednu. Díky tomu, co se tady jako děcko naučila, se měla velmi dobře.

Kam až jste se ve svém pátrání dostal?
Do roku kolem 1620, to je před Bílou horu, ale to jsou úmrtí, takže je potřeba ještě 30 let odečíst a jste někde v roce 1590. V rudolfínské době. Budu ale pátrat dál.

Na sobotní genealogické konferenci v Brně jste přednášel o tom, jak si pořídit rodinnou kroniku. Jak tedy začít?
Doma a hned. Neodkládat to. Vyptávat se rodičů, prarodičů, zeptat se babičky, co ona si pamatuje o své babičce. Doma můžete sehnat informace až o čtyřech generacích, načerpat střípky a zajímavosti, které je přiblíží jako lidi. Dejte jim třeba napsat jejich vzpomínky. Moje babička si například zapsala, že její tatínek byl mistrem u zakladatele ohýbaného nábytku Michaela Thoneta a zařizoval na Slovensku pobočku továrny, dostal choleru a zemřel. Ona pak pracovala přímo u Thonetů a popsala zážitky z té rodiny. Výborné je také psát si deník. Důležité je důkladně popisovat fotky, jinak se z nich stanou nic neříkající amatérské obrázky. Dnes se dá fotografická kniha pořídit po internetu. Může být do budoucna cenným pramenem pro vaše potomky. Dalším pramenem pro kroniku rodu a rodokmen mohou být rodinná setkání.

Mám představu, že genealog chodí hlavně po matrikách, farách a pátrá v zaprášených knihách.
Dnes máte matriky doma. Jsou digitalizované. Stačí otevřít stránky Moravského zemského archivu, a když máte jméno, od kterého chcete začít, najdete tam prakticky všechno. Existují i mezinárodní vyhledávače. Některé jsou placené, jiné zdarma. Pokud musíte jít do matrik, měla byste se nejdříve naučit v nich hledat, seznámit se s písmem. Některá písmena se totiž v 19. století psala úplně jinak. Zmást vás mohou i názvy. Například jsem si našel, že moji předci byli z Nürnbergu, automaticky jsem začal pátrat v Norimberku. Marně. Nakonec se mi dostala do ruky stará mapa Olomoucka a zjistil jsem, že u Libavé leží Norberčany, a objevil jsem několik dalších generací. Problém je i v tom, že najdete rodiče a děti stejných jmen a nemůžete je dát dohromady, protože manželé jsou od sebe věkově víc než jednu generaci. Tam zase pomůže, když si zapíšete kmotry, protože ti byli stejní pro jednu rodinu.

Dozvěděl jste se nějaké pikantnosti?
Kromě pratety Aničky jsem třeba našel prapraprababičku Magdalénu, která měla první dítě v roce 1690 a poslední v roce 1721, čímž mateřskou kariéru ukončila. Měla asi 14 dětí. Poslední z nich byla trojčata. Pokud bereme, že se vdávala v osmnácti, tak poslední měla v nějakých 50 letech. Je zajímavé, že jsem nikde nenašel datum jejího úmrtí či pohřbu. Asi bylo s těmi trojčaty tolik práce, že to nikdo nenahlásil.

Máte v krvi i nějaké šlechtice?
Ve slovenské větvi. Můj švagr se jmenoval Milan Žižka Marko, což ukazuje na šlechtický zemanský přídomek. Pochází ze staré evangelické rodiny, která má původ až někde od žižkovských vojsk. Některé věci se ale nedají doložit písemně, protože tehdy ještě neexistovaly matriky. Ty byly nařízené papežem někdy koncem 16. století a byly to vlastně seznamy křtů. Nedozvíte se, kdy se dotyčný narodil, ale kdy byl pokřtěný. Data narození se začala psát až později. Občanské matriky už zaznamenávají jen narození a úmrtí a sňatky.

Co vás teď čeká?
Jak jsem řekl, musím shromážděné informace poskládat do nějakého úhledného přehledu. Kromě rodinné kroniky ve formě alba, které se dá doplňovat, chci vytvořit i nějaký obraz na zeď. S tím ubrusem nevím, ale jeden už vlastně máme. Jsou na něm vyšité podpisy všech žijících známých příbuzných.